

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Strategický plán SZP na období 2023-2027

Ovocné sady

Informační materiál pro zemědělce

1 Úvod

Ekologické zemědělství (dále jen EZ) je v České republice již zaběhlý pojem. Jedná se o systém, který představuje trvale udržitelný způsob hospodaření využívající k zemědělské produkci přírodní procesy s minimálním využitím vnějších vstupů. Samozřejmostí v ekologickém zemědělství je i nadstandardní přístup k chovaným zvířatům, který dbá na životní pohodu zvířat. Ekologická produkce nezatěžuje životní prostředí tolik jako konvenční zemědělská výroba, neboť nevyužívá intenzivní technologie a způsob zemědělské produkce je založen na využití uzavřeného koloběhu látek, živin a toků energií. Ekologické chování zemědělce má pochopitelně vliv na ekonomiku podnikání, proto jsou jak režim přechodu na ekologické zemědělství, tak

samotné ekologické hospodaření dotovány v rámci Společné zemědělské politiky Evropské unie (dále „SZP“).

Tato brožura je určena především zemědělcům, kteří již ekologicky hospodaří, anebo tento způsob zvažují a chtějí se dozvědět více o možnostech přechodu na ekologické hospodaření a jaké podmínky je nutné dodržovat pro pobírání podpory. V brožuře jsou informace o dotačních podmínkách nastavených Ministerstvem zemědělství ČR v programovém období 2023–2027 v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na opatření (rovněž pod názvem intervence) Ekologické zemědělství a jednotlivé dotační tituly, které do něj spadají.

Jedná se o jedno ze stěžejních plošných opatření ve Strategickém plánu pro Společnou zemědělskou politiku ČR na programové období 2023–2027. Opatření EZ je poměrně rozsáhlý komplex různě zaměřených titulů v rozlišení na jednotlivé zemědělské kultury a plodiny, které se na nich pěstují. Podmínky jsou navrženy tak, aby motivovaly zemědělce k ochraně a zlepšení životního prostředí při hospodaření na zemědělské půdě. V EZ se zemědělcům poskytují dotace (plošné environmentální platby) výměnou za službu společnosti (tzv. veřejné statky). Problematika zachování biodiverzity, zabránění degradace půd, ochrana vodních zdrojů, opatření zmírňující změnu klimatu a další jsou oblasti, které nelze řešit bez podpory z veřejných zdrojů. Podmínky reagují zejména na úbytek druhové početnosti rostlin i živočichů a špatný stav půd (vodní a větrná eroze, acidifikace, dehumifikace a utužení). Zároveň jsou poskytovány platby pouze za provádění činností, které jsou nadstavbou běžné zemědělské praxe. EZ zlepšuje reakci zemědělství Unie na společenskou poptávku týkající se potravin a zdraví, včetně vysoce kvalitních, bezpečných a výživných potravin vyprodukovaných udržitelným způsobem. Opatření EZ zlepšuje dobré životní podmínky zvířat a bojuje proti antimikrobiální rezistenci.

Opatření EZ je nastaveno jako pětileté období plnění víceletých podmínek, tedy daný díl půdního bloku, který bude do EZ zařazen, musí po dobu pěti let být ekologicky obhospodařován. Toto zaručuje, že požadovaný dopad na životní prostředí a jeho složky bude skutečně významný. Kontrakt mezi zemědělcem a státem je tedy uzavírán na pět let, ve kterých zemědělec, jako jedna strana kontraktu, plní stanovené podmínky, za které mu náleží podpora od

státu, druhé strany kontraktu. Tato podpora mu kompenzuje ztrátu příjmu, dodatečné náklady a transakční náklady, které vznikají právě z důvodu plnění stanovených podmínek daného titulu a celkově způsobu ekologického hospodaření, či přechodu na něj. Podpora v opatření EZ je spolufinancována Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a Ministerstvem zemědělství ze státního rozpočtu. Tato podpora má charakter platby na plochu, je tedy vyplácena na dané hektary způsobilé zemědělské půdy zařazené v ekologickém zemědělství na konkrétní zemědělské kultuře v příslušném titulu.

1.1 Historie dotací v ekologickém zemědělství

První podpory, které směřovaly do oblasti ekologického zemědělství, se datují už do roku 1990. Tehdy se jednalo o národní podpory. Ale prvním uceleným dotačním programem byla až podpora spuštěná v rámci příprav na vstup České republiky do Evropské unie, která započala v roce 1998. Po vstupu do EU v roce 2004 bylo ekologické zemědělství zařazeno do agroenvironmentálních opatření (dále jen AEO), a to ve dvou následujících programových obdobích.

Mezi lety 2004–2006 se závazky dobíhajícími až do roku 2010 bylo EZ v rámci AEO součástí **Horizontálního programu rozvoje venkova** a v období 2007–2013 bylo součástí **Programu rozvoje venkova** (dále jen PRV). Následně bylo ekologické zemědělství vyčleněno jako samostatné opatření v rámci PRV v posledním programovém období, tj. mezi lety 2014–2020¹,

¹ Podle nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

respektive do roku 2022, neboť rokem 2021 započalo tzv. „přechodné období“ do spuštění nového programového období². Navíc od roku 2020 již nebylo možné uzavírat pětileté závazky v EZ, ale pouze zkrácené závazky na 1, respektive na 2 roky v tzv. navazujícím ekologickém zemědělství, známém také pod zkratkou NEZ. Všechny tyto zkrácené závazky byly ukončeny do roku 2023, i přesto je však možné, že u některých zemědělců dojde k souběhu starých dobíhajících závazků (dle nařízení vlády č. 76/2015 Sb.) a nového období plnění víceletých podmínek. Tento souběh je u jednoho žadatele možný, nikoli však na jednom dílu půdního bloku.

Výše dotace byla už od počátku rozdělena podle jednotlivých zemědělských kultur, případně podle toho, co se na dané kultuře pěstovalo (zejména orná půda, později sady). Zároveň s tím byli ekologičtí zemědělci bodově zvýhodňováni v projektových podporách a od roku 2009 rovněž podpořeni národními dotacemi.

Vývoj dotačních podmínek v oblasti ekologického zemědělství byl dlouhodobě ovlivněn diskuzí nad tím, kde by měly být konkrétní dotační podmínky pro ekologické zemědělce stanoveny. V prvních dvou

programových obdobích, kdy začalo být EZ dotováno také z finančních prostředků EU, byla podpora vyplácena na základě potvrzení, že se zemědělec nachází v období přechodu na tento způsob hospodaření, případně potvrzení, že již ekologicky hospodaří a je tak vázán k plnění podmínek daných evropskou a národní ekologickou legislativou. Stanovení dalších podmínek, které by šly nad rámec legislativy, bylo minimální. Od roku 2009 se však v rámci dotačních pravidel začaly některé podmínky více specifikovat a konkretizovat. Na ekologické zemědělce, žádající o dotační podporu, začaly být kladeny vyšší nároky než na ekologické farmy hospodařící bez dotace.

1.2 EZ v současném období 2023–2027

Ekologické zemědělství je v rámci programového období mezi lety 2023–2027 součástí **Strategického plánu Společné zemědělské politiky Evropské unie v České republice**. V přípravě nového programového období 2023–2027 bylo učiněno v podpoře EZ několik změn. Některé byly vyvolány požadavky ze strany EU, jiné vznikly na základě zkušeností s dotováním ekologického zemědělství v předchozích letech.

Podrobné podmínky EZ pro současné programové období vychází z nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství. Také v současném období je výše dotace odvislá od jednotlivých zemědělských kultur a podle toho, co je na nich pěstováno. Celkem je nabízeno 11 titulů, do kterých mohou ekologičtí zemědělci se svou zemědělskou půdou vstupovat (viz schéma na Obr. 1).

² Podle nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství, které umožňovalo podat žádost o poskytnutí dotace v přechodném období SZP v letech 2021 a 2022 v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z EZFRV a z EZZF v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

V rozlišení na jednotlivé typy zemědělské kultury se jedná o tituly:

- na trvalých travních porostech,
- na standardní orné půdě:
 - pěstování zeleniny nebo speciálních bylin,
 - pěstování víceletých píceňin,
 - pěstování trav na semeno,
 - pěstování ostatních plodin,
 - pěstování jahodníku,
- na travním porostu na orné půdě,
- na trvalých kulturách:
 - ovocný sad:
 - intenzivní sady,
 - ostatní sady,
 - vinice,
 - chmelnice.

Z analýzy provedené pro účely Strategického plánu SZP vyplývá, že ekologické zemědělství díky speciálním podmínkám pro agrotechnické operace a používání preventivních metod výrazně podporuje životní prostředí a trvale udržitelné systémy hospodaření, včetně produkce kvalitních potravin s vyšší přidanou hodnotou a snižováním závislosti na přípravcích na ochranu rostlin. Také zlepšuje reakci zemědělství na společenskou poptávku týkající se potravin a zdraví, včetně vysoce kvalitních, bezpečných a výživných potravin vyprodukovaných udržitelným způsobem a zároveň EZ přispívá k omezování plýtvání potravinami. Příznivý efekt je také v souvislosti s chovem hospodářských zvířat, neboť pomáhá zlepšovat dobré životní podmínky zvířat a bojovat proti antimikrobiální rezistenci. Opatření jde svým charakterem a nastavením podmínek nad veškeré podmínky konvenčního hospodaření stanovené právními předpisy, tak i nad podmínky podmíněnosti.

V porovnání s předchozím obdobím PRV z let 2014 až 2022 (včetně přechodného období) došlo k několika změnám. Zásadní změna se týká **umožnění souběhu** ekologického režimu hospodaření s konvenčním, byť s jistými omezeními a pravidly³.

Další významnou změnou, která se týká všech ekologických zemědělců, je nová **povinnost absolvovat školení** jednou za pětileté období.

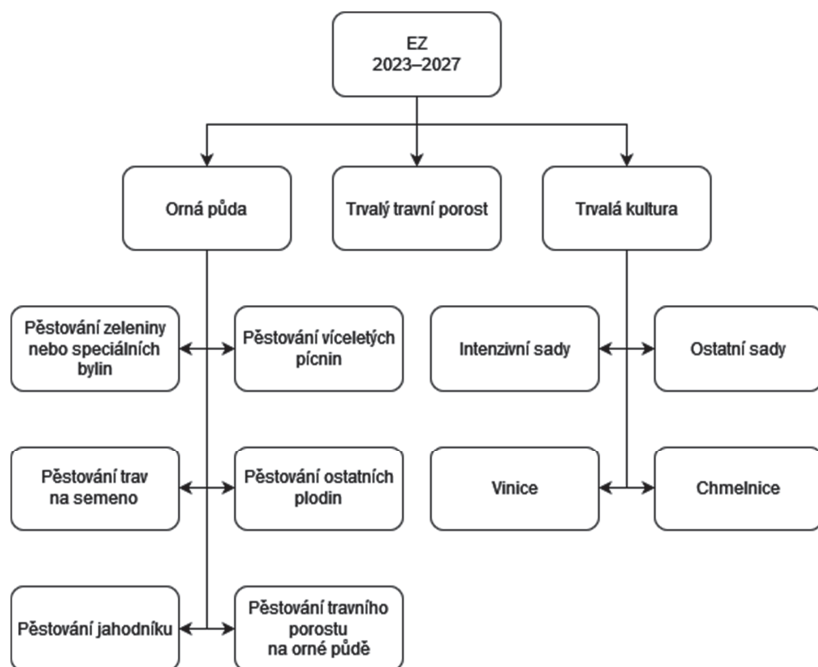
Změna od roku 2023 se týká také titulu **Krajinnotvorné sady**, který byl v minulosti zařazen mezi opatření EZ, ale nyní došlo k jeho přesunu do agroenvironmentálně-klimatických opatření (dále jen AEKO). Dále nebude od roku 2023 poskytována dotace na zemědělskou kulturu úhor. Tuto zemědělskou kulturu je i nadále možné do EZ zařadit, pouze na ni nebude poskytnuta dotace. Nabídka ostatních titulů z minulého programového období zůstala zachována. Nově se však rozšířila možnost v titulu Pěstování zeleniny, kde jsou nyní mezi podporovanými druhy také konzumní brambory, takže lze pobírat dotaci také na jejich pěstování⁴. Novinkou je také vyčlenění titulu Pěstování víceletých píceňin na orné půdě, které tedy již nejsou zařazeny v rámci titulu Pěstování ostatních plodin, ale mají samostatnou sazbu.

Nově je také stanovena povinnost **prokazování minimální úrovně produkce** na standardní orné půdě u titulů Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin a Pěstování

³ Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848.

⁴ Na pěstování brambor bylo možné pobírat podporu také v předchozím programovém období PRV, kde však spadaly do titulu Pěstování ostatních plodin na orné půdě. Nově jsou konzumní brambory zařazeny mezi podporované druhy v titulu Pěstování zeleniny a je na ně tedy poskytována vyšší dotace.

Přehled dotací na způsobilých zemědělských kulturách a příslušné tituly EZ v období 2023–2027

Obr. 1 Schéma jednotlivých titulů dle zemědělských kultur v EZ v období 2023–2027

ostatních plodin, která je stanovena na hranici 30% výnosu, který byl po dobu posledních 5 let průměrně dosahován při pěstování v režimu EZ. S tím souvisí také nastavení záchovné úrovně platby, která je stanovena ve výši sazby dotace pro titul Pěstování víceletých píceňin a v případě neprokázání minimálního výnosu bude sazba za pěstování zeleniny, jahod nebo ostatních plodin na orné půdě snížena právě na tuto hranici. V případě pěstování jahodníku platilo prokazování produkce (včetně stanovené minimální úrovně produkce) již v předchozím programovém období. Změnil se zde však způsob prokazování, který je nyní

totožný jako u zeleniny a ostatních plodin. Minimální úroveň produkce a její prokazování je stanoveno také v sadech, kde se však nejedná o nové podmínky. Změna se však týká způsobu prokazování produkce, která se nově musí prokazovat **u intenzivních sadů z každého pěstovaného druhu ovoce!** V předchozím programovém období PRV se produkce prokazovala z převládajícího druhu, od roku 2023 tedy došlo u intenzivních sadů ke zpřísnění této podmínky. Ostatních sadů se tato změna netýká, zde zůstává prokazování produkce u převládajícího druhu podle výměry, tedy shodně jako v předchozím programovém období.

Nově je v rámci titulu Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin sazba rozlišena pro subjekty, jejichž výměra nedosahuje **6 ha**. Sazba u těchto malých výměr je vyšší z důvodu pracnosti pěstování tzv. „mnohodruhové“ zeleniny. Tato zelenina se většinou pěstuje ve více tratích, mnoho plodin se v průběhu roku střídá a na stejném místě se pěstují často až 3–4 druhy zeleniny v průběhu vegetační sezóny. Vyšší sazba se vztahuje také ke speciálním bylinám, jejichž pěstování je na menších výměrách pracnější.

Ke změnám však došlo také v rámci pravidel podmíněnosti⁵ a podmínek poskytování přímých plateb⁶, které se týkají také ekologického způsobu hospodaření. Od roku 2023 je tedy výzvou pro ekologické zemědělce mimo jiné i **vyčleňování ploch mimo produkci**. Povinností je vyhradit minimálně 4 % nebo 7 % z výměry orné půdy jako neproduktivní plochu v rámci plnění standardu 8 A (minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy)⁷. V případě, že se zemědělec přihlásí o podporu také v rámci Celofaremní ekoplatby, minimální podíl neproduktivních

ploch se zvýší na 5 % nebo 8 % (od roku 2026 minimálně 9 %) u základního stupně, respektive na 7 % v případě stupně prémiového⁸. Cílem této brožury je přehledně a srozumitelně podat informace týkající se dotací poskytovaných v opatření Ekologické zemědělství na jednotlivé zemědělské kultury. Brožura si naopak neklade za cíl dopodrobna vysvětlovat systém ekologického zemědělství jako celku.

1.3 Výběr podmínek ekologické legislativy

Základní ekologickou legislativu tvoří všeobecně platný evropský předpis (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, ve znění pozdějších předpisů) a náš národní doplňkový zákon o ekologickém zemědělství (zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů).

⁵ Dle nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

⁶ Dle nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům.

⁷ Minimální podíl 4 % platí v případě využití krajinných prvků, úhoru s porostem nebo ochranných pásů; nelze tedy minimální podíl neproduktivních ploch plnit plochami s meziplodinami a plochami s dusík vázajícími plodinami. Minimální podíl 7 % platí v případě využití plochy s meziplodinami nebo s plodinami vázajícími dusík, ale zároveň minimálně 3 % musí tvořit krajinné prvky, úhor s porostem nebo ochranné pásy. Podrobné podmínky jsou uvedeny v § 2 a § 12 nařízení vlády č. 73/2023 Sb.

⁸ Minimální podíl ve variantě 5 % (varianta A) u základního stupně může být plněn úhorem s porostem, krajinnými prvky, ochrannými pásy, ozeleněným kolejovým řádkem, plochou zařazenou v AEKO v podopatření Biopásy, Ochrana čejky chocholaté či Druhově bohaté pokrytí orné půdy dle nařízení vlády č. 80/2023 Sb. Varianta s 8 % (od roku 2026 s 9 %) neproduktivních ploch (varianta B) platí v případě využití plochy s meziplodinami nebo s plodinami vázajícími dusík, ale zároveň minimálně 3 % musí tvořit typy ploch z varianty A. Pro splnění podmínek prémiového stupně ekoplatby (varianta C) platí, že minimálně 5 % musí být plněno plochami z varianty A, přičemž ochranné pásy podél vod musí splňovat kritéria prémiového stupně a zároveň minimálně 2 % musí tvořit „superprémiové“ plochy, tedy liniový nektarodárný úhor, krajinné prvky, ochranné pásy s danými parametry, případně plochy zařazené ve vybraných podopatřeních AEKO. Podrobné podmínky jsou uvedeny v § 23 a § 24 nařízení vlády č. 83/2023 Sb.

Nařízení EU se vztahuje v první řadě na produkty pocházející ze zemědělství, včetně akvakultury a včelařství. Kromě toho se vztahuje na zpracované zemědělské produkty určené k použití jako potraviny nebo krmivo, protože jejich uvádění na trh jako ekologických produktů představuje významné odbytiště pro zemědělské produkty a zajišťuje informovanost spotřebitelů o ekologické povaze zemědělských produktů, z nichž jsou zpracovány.

Nařízení EU tedy stanoví zásady ekologické produkce a pravidla týkající se ekologické produkce, související certifikace a použití označení odkazujících na ekologickou produkci při označování a propagaci. Upravuje také podmínky souběhu konvenčního a ekologického zemědělství a stanoví také pravidla týkající se kontrol.

Pokud celý podnik nebo jeho části mají produkovat ekologické produkty, měly by projít přechodným obdobím, během něž budou řízeny podle pravidel ekologické produkce, nebudou však smět produkovat ekologické produkty. Uvedení těchto produktů na trh jako ekologických produktů

by mělo být umožněno až po uplynutí přechodného období. Délka tohoto přechodného období je stanovena na dva roky u orné půdy a travních porostů a na tři roky u vinic, chmelnic a ovocných sadů. Aby mohly být rostliny a rostlinné produkty považovány za ekologické, musí tato lhůta uplynout před výsevem nebo v případě pastvin či víceletých píceň před jejich sklizní za účelem použití jako krmiva, v případě víceletých plodin před první sklizní.

Soulad hospodaření s ekologickou legislativou kontroluje každoročně na předem ohlášené kontrole certifikační a kontrolní organizace, se kterou má daný zemědělec uzavřenou smlouvu.

Mimo tuto pravidelnou kontrolu probíhají také kontroly následné (dodatečné), a to ohlášené i neohlášené. Do kontroly ekologického zemědělství jsou také zapojeny státní dozorové orgány (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Státní veterinární správa, Státní zemědělská a potravinářská inspekce), které ovšem neprovádí certifikaci.

2 Základní principy EZ

Jak bylo již v úvodu zmíněno, období plnění víceletých podmínek ekologického zemědělství je dlouhodobějšího charakteru z důvodu lepšího dosažení pozitivních dopadů na životní prostředí. Opatření je tedy podmínečně **plněním víceletých podmínek po dobu pěti let**.

Žadatelem o dotaci EZ může být fyzická nebo právnická osoba. Zároveň musí žadatel být zemědělským podnikatelem (provazuje zemědělskou činnost vlastním jménem na vlastní odpovědnost) a také musí být zaregistrován v systému ekologického zemědělství. Zařadit lze minimálně 0,5 ha zemědělské půdy, kterou má žadatel zaevidovanou v evidenci využití půdy LPIS⁹. Způsobilá k zařazení je zemědělská půda se zemědělskou kulturou orná půda, trvalý travní porost nebo trvalé kultury.

Pro zařazení do opatření musí žadatel plnit podmínky pro poskytnutí dotace. Společná pro všechny žadatele je nutnost splňovat podmínky systému podmíněnosti. Jak název napovídá, jedná se o pravidla, která jsou základní podmínkou pro získání dotace. Zemědělci a jiní žadatelé dodržují základní podmínky v oblasti životního prostředí, změny klimatu, veřejného zdraví, zdraví rostlin a dobrých životních podmínek zvířat. Zároveň jsou žadatelé povinni dodržovat minimální požadavky, které se týkají používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Ekologičtí zemědělci musí také

⁹ Registr půdy LPIS (z angl. Land Parcel Identification System) je jedním ze základních prvků tzv. Integrovaného administrativního kontrolního systému (IACS) a legislativně je ukotven v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 a v rámci ČR je veden na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

splňovat podmínky vyplývající z evropské legislativy¹⁰.

Do opatření ekologické zemědělství lze vstoupit se všemi, anebo s vybranými díly půdních bloků. Lze však zařadit pouze celý díl půdního bloku (dále DPB), na kterém není dosud opatření ekologické zemědělství uplatňováno. Zároveň daný DPB nesmí být zařazen v opatření EZ minulého programového období, tj. není na něm závazek z období 2014–2020¹¹. Dále není možné zařadit takový DPB, na kterém je uplatňováno AEKO podopatření Integrovaná produkce, a to jak v programovém období 2014–2020¹², tak v současném období od roku 2023¹³.

Dotace je poskytována na hektar způsobilé zemědělské půdy zařazené v EZ. Podstatné pro vstup do opatření EZ je užívat daný DPB a mít jej na sebe v LPIS evidovaný minimálně pět let od doby zařazení. Žadatel má sice možnost zařazenou výměru v opatření EZ v průběhu plnění víceletých podmínek navýšit či snížit, ale tato možnost je limitovaná (uvedeno dále).

¹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ Dle nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Dle nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Dle nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

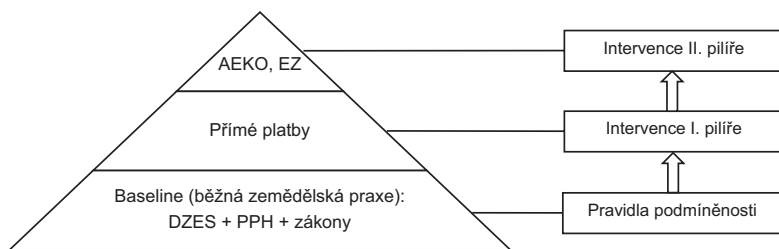

Dotace v EZ kompenzuje ušlé příjmy a dodatečné náklady, které vznikají při plnění podmínek na dodržení příslušného způsobu hospodaření, tedy jednak v období přechodu na ekologický režim, tak již v ekologickém způsobu hospodaření. Současně se jedná o způsoby hospodaření, které jsou nadstavbou běžné zemědělské praxe definované základními předpisy jak na národní, tak na evropské úrovni¹⁴. Jak již bylo uvedeno, jedná se v první řadě o pravidla podmíněnosti, což jsou povinné požadavky na hospodaření (dále jen „PPH“), standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (dále jen

„DZES“)¹⁵ a minimální požadavky, které se týkají používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (podrobněji v kapitole 3). Aby mohla být vyplacena dotace EZ v plné výši, musí být znění podmínek, které žadatelé musí plnit, současně i nad rámec požadavků, které vyplývají z pravidel pro poskytnutí přímých plateb. Činnosti spadající do běžné zemědělské praxe a dodržování základních podmínek hospodaření totiž nelze hradit dotací, a to i přesto, že jejich vykonávání může způsobovat dodatečné náklady nebo ušlé příjmy. V případech, kdy se tedy některé podmínky setkávají, dochází u některých titulů ke snížení dotace. Ke snížení výše podpory může docházet také v případě kombinovatelnosti různých dotačních zdrojů, například při souběhu ekologického zemědělství

¹⁵ Seznam standardů: 1. Zachování trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše; 2. Ochrana mokřadů a rašelinišť; 3. Zákaz vypalování strnišť na orné půdě vyjma případů odůvodněných zdravím rostlin; 4. Zřízení ochranných pásů podél vodních toků; 5. Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu; 6. Minimální půdní pokryv půdy pro zamezení vzniku holé půdy v nejcitlivějších obdobích; 7. Střídání plodin na orné půdě, s výjimkou plodin pěstovaných ve vodě (7 A. Střídání plodin na orné půdě, 7 B. Omezení plochy jedné plodiny); 8. Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy, Zachování krajinných prvků, Zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat a jako možnost opatření proti invazním druhům rostlin (8 A. Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy, 8 B. Zachování krajinných prvků, 8 C. Zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat); 9. Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách sítě Natura 2000.

¹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1172.

Obr. 2 Schéma návaznosti politických nástrojů ve způsobech zemědělského hospodaření

s agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními (AEKO). Snížení dotace vychází ze základního principu, který podporuje pravidla pro veřejné výdaje v EU. Tímto principem je ošetřeno, že žádné náklady na stejnou činnost nejsou financovány z veřejných zdrojů dvakrát. Toto pravidlo se označuje jako **pravidlo dvojího financování**. Ministerstvo zemědělství v rámci schvalování podpory EZ pro programové období 2023–2027 identifikovalo několik rizik dvojího financování, u kterých došlo ke stanovení odpočtů. Zásadní je uplatnění tohoto pravidla pro ekologicky hospodařící zemědělce, kterým se krátí některé dotace v AEKO, případně u některých titulů nedojde k vyplacení podpory na opatření EZ vůbec.

Princip návaznosti jednotlivých politických nástrojů znázorňuje následující schéma (Obr. 2). Daný nástroj musí jít ve znění podmínek vždy nad úroveň, která je pod ním. V případě, že tomu tak není, je uplatněn odpočet dotace. Základní úroveň je u zemědělců požadována bez nároku na úplatu, ale tyto základní podmínky hospodaření je nutné dodržovat, aby mohli zemědělci dostávat dotaci za splnění některé z vyšších úrovní. Přímé platby a následně opatření AEKO či EZ jsou tedy nadstavbou základní úrovně a za dodržování jejich podmínek jsou žadatelům o dotaci kompenzovány dodatečné náklady či ušlé příjmy.

Při kalkulaci sazeb v ekologickém zemědělství buď nebyly podmínky baseline vůbec kalkulovány, nebo je v některých případech proveden odpočet v platbě (jedná se například o hnojení trvalých travních porostů na území národních parků či v prvních zónách chráněných krajinných oblastí. Podrobněji je tato problematika uvedena dále v textu).

2.1 Proces zařazení do opatření EZ a podávání žádosti (co je nutné učinit pro pobírání podpory)

Od roku 2023 je zemědělcům umožněn vstup do opatření Ekologické zemědělství v rámci SZP na období 2023–2027. Žádost o zařazení podává zemědělec, který je zaregistrován jako osoba podnikající v ekologickém zemědělství. Každý hospodářský subjekt, který produkuje, připravuje, skladuje nebo dováží ze třetí země nebo uvádí na trh produkty jako ekologické produkty nebo produkty z přechodného období, se musí podrobit registraci na Ministerstvu zemědělství a kontrolnímu systému v ekologickém zemědělství. Každá osoba podnikající v EZ tedy musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některou kontrolní (certifikační) organizací, která je pověřena ministerstvem výkonem kontroly a certifikace v EZ. Tato organizace provede u zájemce vstupní kontrolu, na

základě jejíhož výsledku a uzavřené smlouvy podá zájemce písemně žádost o registraci prostřednictvím veřejné datové sítě, případně ji zašle na adresu Ministerstva zemědělství či jí tam doručí osobně. Dnem doručení bezchybné žádosti o registraci na ministerstvo je osoba registrována.

Před vstupem do opatření EZ je tedy nutné učinit následující:

- oslovit zvolenou kontrolní a certifikační organizaci¹⁶,
- projít vstupní kontrolou,
- podat žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství na Ministerstvo zemědělství.

Pokud se zemědělský subjekt rozhodne, že chce hospodařit ekologicky s dotační podporou, musí počítat s tím, že výše uvedený proces je potřeba absolvovat před podáním žádosti o vstup do opatření. Je tedy nutné si ponechat před podáním žádosti dostatečnou časovou rezervu!

Ke dni doručení bezchybné žádosti o registraci na Ministerstvo zemědělství se tento subjekt stává osobou podnikající v ekologickém zemědělství. V případě, že v evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (LPIS) má zaevidováno minimálně 0,5 ha zemědělské půdy v rámci podporovaných zemědělských kultur, může podat **žádost o zařazení do opatření EZ**. Podporovanými druhy zemědělských kultur jsou trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, ovocný sad, vinnice a chmelnice. Základní podmínkou pro

poskytování finanční podpory v opatření ekologické zemědělství je tedy zařazení do pětiletého období na základě žádosti o zařazení na počátku tohoto období. Tuto žádost je nutné podat do 15. května v roce, ve kterém chce žadatel do opatření vstoupit. Poté každý rok podává **žádost o poskytnutí dotace** na konkrétní tituly.

Plnění víceletých podmínek v opatření EZ začíná od 1. ledna roku, kdy byla podána žádost o zařazení¹⁷ a **trvá po dobu pěti let** (do 31. prosince pátého roku). Opatření EZ se váže ke konkrétnímu dílu půdního bloku, nikoliv však ke konkrétní zemědělské kultuře. To znamená, že by zařazenou výměru zemědělské půdy měl žadatel obhospodařovat po celých pět let. Současně je ale možné na ní mít jeden rok například standardní ornou půdu, druhý rok trvalý travní porost a třetí rok ovocný sad. Změna zemědělské kultury, aby byly dodrženy dotační podmínky, je možná v termínu od 1. ledna do data podání žádosti o poskytnutí dotace.

V případě, že musí žadatel v průběhu plnění víceletých podmínek díl půdního bloku někomu vydat (tj. ztratil užívání části nebo celého dílu půdního bloku v LPIS), dojde k porušení základních podmínek. V takovém případě však lze uplatnit tzv. pardovaný důvod na snížení výměry a oznámit toto na Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) v žádosti o změnu zařazení nejpozději do 15. května příslušného kalendářního roku, a to společně s podáním jednotné žádosti.

Snížit výměru však lze pouze do výše 25 % původně zařazené celkové výměry.

¹⁶ Zájemce o podnikání v EZ si zvolí jednu z kontrolních organizací: KEZ o.p.s. (www.kez.cz); ABCERT AG, organizační složka (www.abcert.cz); Biokont CZ, s.r.o. (www.biokont.cz) a Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o. (www.bureauveritas.cz).

¹⁷ Nevyžaduje se však, abyste osobou podnikající v EZ byli již od 1. ledna. Tuto podmínku stačí plnit až k datu podání žádosti o zařazení, tedy nejpozději 15. května příslušného roku.

Existují také další pardonované důvody na snížení výměry, a to zásah vyšší moci, restituice, provedení pozemkové úpravy či jiné mimořádné okolnosti. Pokud dojde ke snížení výměry bez využití pardonovaného důvodu, případně překročení limitu 25 %, podmínka je porušena a následuje řízení o navrácení vyplacené dotace. Vrácení dotace se týká pouze podpory EZ poskytnuté na dotčenou výměru zemědělské půdy, tedy tu, o kterou byla snížena. Vratka dotace se týká všech let, ve kterých byla výměra zařazena a byla na ni poskytována dotace.

Obdobná pravidla platí také v opačném případě, tedy u navyšování zařazené výměry. Také toto je možné z pardonovaných důvodů učinit, v tomto případě však maximálně do výše 35 % zařazené výměry v prvním roce období plnění víceletých podmínek. Pokud se stanovený limit překročí, tj. navýšení přesáhne 35 % celkové výměry, je taková změna podmíněna žádostí o zařazení do nového období plnění víceletých podmínek.

Uvedené změny výměry (snížení/zvýšení výměry u již zařazených dílů půdních bloků nebo zařazení nového DPB) se oznamují **žádostí o změnu zařazení** na SZIF (většinou společně se žádostí o poskytnutí dotace).

Již bylo uvedeno, že zařadit všechny díly půdních bloků není nutné. Je tedy možné vybrat jen ty, kde má žadatel jistotu dodržení pěti let období. Nově již neplatí, že podmínkou pro získání dotace v opatření EZ je tzv. „čistý“ ekolog, nově je totiž umožněn i souběh konvenčních a ekologických ploch s podporovaným druhem zemědělské kultury u jednoho žadatele. Tento souběh má však jasně stanovená pravidla, která jsou blíže vysvětlena v kapitole 2.3.

Plnění víceletých podmínek v opatření EZ se rovněž váže k ekologickému způsobu hospodaření. To znamená, že zrušení registrace osoby podnikající v ekologickém zemědělství před koncem závazku je bráno jako porušení podmínek a vede k navrácení veškerých ekologických dotací obdržných od počátku zařazení do opatření.

Žádost o poskytnutí dotace se podává každoročně v rámci formuláře jednotné žádosti, který je dostupný na Portálu farmáře. Žádost je tedy od roku 2023 možné podat pouze elektronicky! Žádost se podává do 15. května každý rok plnění víceletých podmínek.

V žádosti o dotaci se u každého dílu půdního bloku specifikuje, zda se jedná o žádost o poskytnutí dotace na přechod na ekologickou produkci či o dotaci na ekologickou produkci (vysvětleno dále) a zároveň je nutné uvést, o jakou dotaci se konkrétně jedná, a to v rozlišení na jednotlivé zemědělské kultury, tedy:

- trvalý travní porost,
- standardní orná půda, v rozdělení na
 - pěstování zeleniny nebo speciálních bylin,
 - pěstování víceletých pícnin,
 - pěstování trav na semeno,
 - pěstování ostatních plodin,
 - pěstování jahodníku,
- travní porost na orné půdě,
- ovocný sad, v rozdělení na
 - intenzivní sady,
 - ostatní sady,
- vinice,
- chmelnice.

Od doby, kdy je dotační žádost podána (tedy nejpozději od 15. května), nelze bez sankcí do 31. prosince daného roku měnit

v LPIS a tedy ani v žádosti zemědělskou kulturu, až na povolenou výjimku týkající se převodu zemědělskou kultury travní porost (G) na zemědělskou kulturu trvalý travní porost (T), případně na standardní ornou půdu (R), dojde-li ke změně po 31. srpnu příslušného kalendářního roku¹⁸. V případě, že dojde k vyklučení ovocného sadu, chmelnice nebo vinice, dotace nebude poskytnuta, nicméně výměra vyklučených DPB nebude sankcionována.

2.2 Mechanismus platby na přechod na ekologickou produkci či na její zachování

Opatření EZ se dělí na dvě podopatření, pro která jsou stanoveny také samostatné výše dotací, a to:

- přechod na ekologickou produkci¹⁹,
- ekologická produkce.

Podpora je tedy poskytována jak zemědělcům, kteří do systému ekologického zemědělství vstoupili nově a nacházejí se v období tzv. přechodu na ekologickou produkci, tak zemědělcům, kteří hospodaří ekologicky již delší dobu.

Přechodem na ekologickou produkci se rozumí přechod od konvenčního zemědělství na ekologický režim hospodaření, a to ve stanovené době, během níž jsou již dodržována všechna pravidla ekologické

produkce, ale samotné produkty ještě nemohou být označovány jako „bio“. Délka přechodného období na pozemcích je stanovena na dva roky u orné půdy a travních porostů a tři roky u vinic, chmelnic a ovocných sadů. Tato lhůta platí pro každý díl půdního bloku zvlášť podle toho, jak jsou pozemky zařazovány do systému ekologického zemědělství²⁰.

Aby mohla být na díl půdního bloku vyplacena dotace na přechodné období, musí být evidován v LPIS v režimu přechodu na ekologickou produkci od data podání žádosti o dotaci do 31. prosince, a zároveň nesmí mít v historii ani jeden kalendářní den (poslední tři roky nazpět před dnem 15. května příslušného kalendářního roku podání žádosti) více jak 50% překryv s výměrou, která již byla evidována v režimu ekologické produkce.

Pokud DPB nesplňuje výše uvedené podmínky, je možné na něj žádat o dotaci na ekologickou produkci.

POZOR – v tomto docházelo v předchozích letech často k pochybením. Pokud tedy zemědělský subjekt vstupuje s pozemky, které má v den podání jednotné žádosti v přechodném období, ale v průběhu kalendářního roku již dojde k jejich „překlopení“ do režimu ekologické produkce, musí podávat žádost právě o režim ekologické produkce, nikoliv na přechodné období!

¹⁸ V případě rozorání G za účelem obnovy je nutné zajistit, aby nejpozději do 31. srpna byl na příslušném DPB souvislý travní porost a byla provedena první seč spolu s odklizením biomasy nebo sklizena plodina určená k ochraně vzcházejícího travního porostu, byla-li vyseta.

¹⁹ Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

²⁰ Délku přechodného období lze v určitých případech zkrátit – podle čl. 10 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 848/2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů.

2.3 Souběh ekologického a konvenčního způsobu hospodaření

Již bylo uvedeno, že od roku 2023 je nově umožněn souběh režimu ekologické produkce a konvenčního způsobu hospodaření u jednoho žadatele²¹. Pro tyto případy platí následující pravidla pro rostlinnou i živočišnou produkci, která je povinnost dodržovat, aby nedocházelo k porušení podmínek a bylo možné poskytovat podporu na EZ.

Programové období 2023–2027 tedy nově umožňuje i souběh AEKO podopatření Integrovaná produkce²² s opatřením EZ.

Jelikož je dle evropské legislativy integrovaná produkce považována jako konvenční, řídí se také souběh těchto režimů uvedenými pravidly.

2.3.1 Pravidla rostlinné produkce

Pěstování **rostlin různých odrůd**, včetně ovoce a zeleniny, které **lze snadno odlišit** – obecné podmínky:

- Podnik musí být rozdělen na jasně a účinně oddělené ekologické produkční jednotky, produkční jednotky v přechodném období a konvenční produkční jednotky, pokud se v případě konvenčních produkčních jednotek u rostlin jedná o různé odrůdy, které lze snadno odlišit (např. červené a bílé zelí, pšenice špalda a pšenice setá apod.).
- Nelze mít souběžně v každé jednotce zemědělskou kulturu úhor (U) či zemědělskou kulturu trvalý travní porost (T), neboť na těchto zemědělských kulturách

vzniká stejná produkce (těžce odlišitelný porost) – seno, senáž, pastva.

- Požadavky týkající se různých druhů a odrůd se neuplatňují v případě výzkumných a vzdělávacích středisek, školek rostlin, množíren osiva a šlechtitelských činností.

V případě **pěstování stejných víceletých plodin** či odrůd, které **nelze snadno odlišit** a které vyžadují vegetační období v délce alespoň tří let, musí být dotčená konvenční jednotka součástí plánu přechodu na ekologickou produkci v co nejbližší době a tento přechod musí být dokončen nejpozději do pěti let. Pokud jsou různé pěstované odrůdy snadno rozeznatelné, není povinnost zavádět plán pro přechod do ekologie, ale podnik musí být rozdělen do jasně a efektivně oddělených produkčních jednotek pro ekologickou, přechodnou a konvenční produkci.

Podmínky souběhu **pěstování víceletých plodin**:

1. zemědělec oznámí začátek sklizně každého z dotčených produktů příslušné kontrolní organizaci nejméně 48 hodin předem;
2. po skončení sklizně zemědělec informuje příslušnou kontrolní organizaci o přesném množství sklizeného produktu z dotčených jednotek a o opatřeních učiněných k oddělení produktů;
3. kontrolní organizace po zahájení plánu přechodu každoročně potvrzují plán přechodu a opatření k zajištění účinného a jasného oddělení.

²¹ Dle článku 9 nařízení (EU) 2018/848.

²² Dle nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Povinnosti konvenční jednotky při souběžné produkci, pokud nejsou všechny produkční jednotky podniku provozovány podle pravidel ekologické produkce:

1. uchovávat produkty používané pro ekologické produkční jednotky a pro produkční jednotky v přechodném období odděleně od produktů používaných pro konvenční produkční jednotky;
2. uchovávat produkty vyprodukované ekologickými produkčními jednotkami, produkčními jednotkami v přechodném období a konvenčními produkčními jednotkami odděleně;
3. vést odpovídající záznamy dokládající účinné oddělení produkčních jednotek a produktů.

2.3.2 Pravidla živočišné produkce

Rozdělení produkčních jednotek – obecné podmínky:

- podnik musí být rozdělen na jasné a účinně oddělené ekologické produkční jednotky, produkční jednotky v přechodném období a konvenční produkční jednotky, pokud se v případě konvenčních produkčních jednotek u hospodářských zvířat jedná o různé druhy,
- nelze tak chovat na ekologické a zároveň na konvenční jednotce např. skot, a to ani v případě chovu masného skotu na ekologické a mléčného skotu na konvenční jednotce jedné farmy.

Pastva na ekologicky obhospodařované půdě – obecné podmínky:

- ekologicky chovaná zvířata se pasou na ekologicky obhospodařované půdě,
- konvenčně chovaná zvířata nicméně mohou každoročně po omezenou dobu (90 dnů) využívat ekologické pastviny za podmínky, že chov těchto zvířat u konvenčního chovatele probíhá

environmentálně šetrným způsobem a že na těchto pastvinách nejsou současně konvenčně chovaná zvířata se zvířaty chovanými ekologicky. Toto lze provádět však pouze v případě, že je farma zařazena alespoň do jednoho z následujících programů:

- Provádění opatření agrolesnictví,
- Investice ke zvýšení odolnosti a ekologické hodnoty lesních ekosystémů,
- Agroenvironmentálně-klimatická opatření,
- Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě,
- Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními,
- Lesnicko-environmentální platby.

Pastva na společných pozemcích a sezónní přesun na jiné pastviny:

- ekologicky chovaná zvířata se mohou pásat na společných pozemcích, pokud:
 - společné pozemky nebyly nejméně tři roky ošetřovány produkty či látkami, které nejsou povolené pro použití v ekologické produkci;
 - chov všech konvenčně chovaných zvířat, která se pasou na společných pozemcích, probíhá environmentálně šetrným způsobem na půdě, která je podporována programy uvedenými výše;
 - všechny živočišné produkty z ekologicky chovaných zvířat, které byly vyprodukovány v období, během kterého se tato zvířata pásala na společných pozemcích, nejsou považovány za ekologické produkty, pokud nelze doložit náležitě oddělení od konvenčně chovaných zvířat.
- Jestliže se pasou konvenční a ekologická zvířata dohromady, nemůže být produkce z ekologických zvířat označena jako

bio s výjimkou případů, kdy lze prokázat, že zvířata byla náležitě oddělena. Pokud se na konvenční pastvině pasou pouze ekologická zvířata a jsou splněny výše uvedené podmínky, je možno produkci označit jako bio.

Sezónní přesun:

- v období sezónního přesunu se ekologicky chovaná zvířata smějí během přehánění z jedné pastviny na druhou pást na pozemcích, které nejsou obhospodářovány ekologicky. Během tohoto období musí být ekologicky chovaná hospodářská zvířata oddělena od ostatních zvířat. Příjem jiného než ekologického krmiva v podobě travin a jiné vegetace, kterou zvířata spásají, je povolen jen za těchto podmínek:
 - po dobu maximálně 35 dní zahrnujících cesty do cílové oblasti i zpět; nebo
 - pro maximálně 10 % z celkové roční krmné dávky vypočítané jako procentní podíl sušiny v krmivu zemědělského původu.
- Ekologicky chovaná zvířata se tedy mohou během přesunu pást na konvenčních pozemcích maximálně po dobu 35 dní a krmná dávka nesmí přesáhnout 10 % z celkové roční krmné dávky vypočítané jako procentní podíl sušiny v krmivu zemědělského původu a během tohoto období musí být ekologicky chovaná hospodářská zvířata oddělena (přínejmenším značením pomocí ušních známek) od konvenčních zvířat.

2.3.3 Pravidla pro účely kontroly

Pro účely úřední kontroly hospodářský subjekt provozující souběžnou ekologickou a konvenční produkci poskytne:

- záznamy o postupech, kterými je zajištěno zřetelné oddělení konvenční, přechodné a ekologické jednotky
 - zahrnuje-li podnik konvenční produkční jednotky nebo produkční jednotky v přechodném období, musí podnik zajistit zřetelné a účinné oddělení mezi ekologickými produkčními jednotkami, produkčními jednotkami v přechodném období a konvenčními produkčními jednotkami a mezi produkty vyprodukovanými těmito jednotkami, jakož i zřetelné a účinné oddělení látek a produktů používaných pro ekologické produkční jednotky, produkční jednotky v přechodném období a konvenční produkční jednotky.
 - Toto ověření zahrnuje kontroly pozemků, u nichž bylo předcházející období zpětně uznáno jako součást přechodného období, a kontroly konvenčních produkčních jednotek;
 - jsou-li ekologické produkty, produkty z přechodného období a produkty z konvenční produkce hospodářskými subjekty sbírány současně, jsou-li připravovány či skladovány ve stejné jednotce, místě či prostorách sloužících k přípravě nebo jsou-li přepravovány jiným hospodářským subjektům nebo do jiných jednotek, ověření záznamů a opatření, postupů či ujednání zavedených s cílem zajistit, aby byly činnosti prováděny fyzicky nebo časově odděleně, aby byla uplatňována vhodná čistící opatření a případně opatření k zamezení záměny produktů, aby byly ekologické produkty a produkty z přechodného období vždy identifikovány a aby byly ekologické produkty, produkty z přechodného období a konvenční produkty před provedením

přípravných činností a po nich skladovány fyzicky nebo časově navzájem odděleně.

- Ekologické produkty, pozemky a jednotky, konvenční produkty a pozemky a jednotky a produkty z přechodného období musí být jasně fyzicky oddělené včetně pozemků v přechodném období.
- Skladování musí být rovněž jasně fyzicky nebo časově odděleno, musí být vyloučena jakákoliv možnost smíchání ekologické produkce, konvenční produkce a produkce z přechodného období. Výroba musí probíhat fyzicky nebo časově odděleně. Totéž platí pro volný sběr. Při čistění produkce musí být použita vhodná čistící opatření. Veškeré záznamy by měly být vedeny přehledně, aby byla možná okamžitá identifikace ekologické jednotky, konvenční jednotky a jednotky v období přechodu.

2.4 Shrnutí

1. **Vstup do opatření EZ je spojen s pětiletým obdobím plnění víceletých podmínek na konkrétních dílech půdních bloků.**
2. **Do 15. května se podává žádost – žádost o zařazení v roce vstupu do opatření EZ, případně žádost o změnu zařazení v následujících letech²³ a poté se každoročně podává žádost o poskytnutí dotace (je součástí jednotné žádosti). Platí, že nelze žádat o dotaci na díl půdního bloku, který není v opatření zařazen.**
3. **Ve sledovaném dotačním období, tj. od data podání žádosti o poskytnutí dota-**

ce do 31. prosince příslušného kalendářního roku, nelze měnit (až na stanovené výjimky) v LPIS zemědělskou kulturu. Meziročně (změna zemědělské kultury provedená v LPIS od 1. ledna do data podání žádosti o poskytnutí dotace, tj. nejpozději do 15. května) však zemědělskou kulturu změnit lze a v žádosti o poskytnutí dotace se poté uvádí, na jakou zemědělskou kulturu je podpora žádána.

4. **Podáním změnové žádosti o zařazení se nemění žádost o poskytnutí dotace, k tomu je potřeba učinit samostatné podání.**
5. **Snížení zařazené výměry je možné, maximálně však do 25 % celkové výměry zařazené na začátku období plnění víceletých podmínek. Pokud však nastane z důvodů, které nespádají do pardonovaných, pak je snížení výměry spojeno s vrácením dotace.**
6. **Zvýšení výměry zařazené v opatření je možné, nejvýše však do 35 % celkové výměry zařazené na začátku období plnění víceletých podmínek. Pokud výměra maximální hranici přesáhne, podává se nová žádost o zařazení do pětiletého plnění víceletých podmínek.**
7. **V předtisku žádosti o poskytnutí dotace je přednastaveno, zda je žádáno o poskytnutí dotace na přechod na ekologickou produkci (PO) nebo na samotnou ekologickou produkci (EZ). Doporučujeme však provést kontrolu správné deklarace v žádosti, zejména u dílů půdních bloků, u kterých v příslušném kalendářním roce dobíhá období přechodu nebo u dílů půdních bloků, které jsou evidovány nově a není jisté, zda již v minulosti nebyly užívány jiným ekologickým zemědělcem.**

²³ Pokud se změnila výměra (žadatel chce snížit či zvýšit zařazenou výměru), případně čísla dílů půdních bloků, pak podává žádost o změnu zařazení.

Tab. 1 Sazby jednotlivých titulů v opatření Ekologické zemědělství v roce 2023

Zemědělská kultura	Titul		Výše podpory (EUR/ha) ¹⁾	
			Přechodné období	Ekologická produkce
Standardní orná půda	Pěstování zeleniny, speciálních bylin a jahodníku	Zelenina, speciální byliny: výměra do 6 ha	680	660
		Zelenina, speciální byliny: výměra nad 6 ha	660	638
		Jahodník	660	638
		Záchovná úroveň ²⁾	137	120
	Pěstování víceletých pícein	137	120	
	Pěstování trav na semeno	137	120	
	Pěstování ostatních plodin	Ostatní plodiny	323	239
Záchovná úroveň ²⁾		137	120	
Travní porost na orné půdě	Pěstování travního porostu na orné půdě		137	120
Trvalý travní porost			106	100
Trvalé kultury	Intenzivní sady		896	850
	Ostatní sady		536	510
	Vinice		900	847
	Chmelnice		900	847

¹⁾ Výše dotace platné v roce 2023. Od roku 2024 může dojít k navýšení sazby na zemědělské kultuře standardní orná půda. Pro trvalou kulturu vinice je navíc plánována nová doplňková platba (ve výši 248 EUR/ha) za založení porostu v meziřadí vinice, které není ozeleněné. Aktuálně jsou tyto změny v jednání na úrovni EU.

²⁾ Při nesplnění podmínky prokázání minimální úrovně produkce.

2.5 Přehled sazeb dotací na ekologické zemědělství v období 2023–2027

Pro základní orientaci jsou v tabulce uvedeny sazby pro jednotlivé zemědělské kultury a příslušné tituly dle pěstovaných plodin pro rok 2023.

Celková výše dotace se vypočítá jako součin sazby dle Tab. 1 pro daný titul a výměry, na kterou je dotace v rámci příslušné zemědělské kultury a titulu poskytována.

Dotace se neposkytne na díl půdního bloku, který se nachází na území hlavního města Prahy.

V případě, že dojde v daném kalendářním roce k vykloučení ovocného sadu, vinice nebo chmelnice, dotace se na vykloučenou plochu neposkytne.

Dotace na zemědělskou kulturu standardní orná půda nebude poskytnuta také v případě, kdy bude na dané ploše vymezen ochranný pás podle pravidel podmíněnosti²⁴.

²⁴ Nařízení vlády č. 73/3032 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

Tab. 2 Přehled sazeb u jednotlivých nadstavbových titulů při souběhu AEKO podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů s podporou na travních porostech v opatření Ekologické zemědělství platných v roce 2023

Titul	Výše podpory při souběhu s EZ (EUR/ha)
Nadstavbové tituly:	
Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené	98
Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené	136
Horské a suchomilné louky hnojené	120
Horské a suchomilné louky nehnojené	135
Ochrana modrásků	135
Ochrana chřástala polního	162
Suché stepní trávníky a vřesoviště	330
Málo úživné pastviny	330
Druhově bohaté pastviny	155
Trvale podmáčené a rašelinné louky	640

2.6 Odpočty sazeb při souběhu s národní legislativou

Příkladem toho, že za podmínky baseline nelze platit, je odpočet ve výši 34 EUR/ha na trvalých travních porostech, které se nacházejí na území národního parku (mimo zastavitelné plochy obcí), na území 1. zóny chráněné krajinné oblasti, popřípadě ve zranitelné oblasti²⁵. Tento odpočet se odečte od sazby uvedené v Tab. 1.

V opatření EZ je v kalkulaci sazby dotace u ekologických trvalých travních porostů hrazena újma způsobená sníženým výnosem travní hmoty z důvodu méně efektivního hnojení statkovými hnojivy. Logicky ji nelze hradit v uvedených oblastech, neboť je zde hnojení omezeno již na základě obecně platného právního předpisu. Nejde zde tedy o újmu vznikající na základě podmínky jdoucí nad rámec běžné praxe a došlo by k porušení pravidla dvojího financování.

²⁵ Dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

2.7 Odpočty sazeb při souběhu opatření EZ s jinými intervencemi dle Strategického plánu

Jak již bylo řečeno dříve, žádné náklady na stejnou činnost nesmí být financovány z veřejných zdrojů dvakrát. Zásadní je uplatnění tohoto pravidla pro ekologicky hospodařící zemědělce, kterým se krátí některé dotace v AEKO podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů.

Na trvalých travních porostech je také v programovém období 2023–2027 umožněn souběh AEKO podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů a opatření Ekologické zemědělství. Pokud však o podporu zažádá ekologický zemědělec, který současně požaduje dotaci na ekologické hospodaření na travních porostech, pak se dotace v nadstavbových titulech v podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů snižuje (s výjimkou titulu Platba na výsledek, kde je sazba při souběhu režimů totožná). Jak již bylo vysvětleno,

totožná činnost/omezení nelze hradit dvakrát, neboť by to bylo proti pravidlu dvojího financování. Díl půdního bloku může být současně zařazen v opatření EZ i AEKO, ale platba v AEKO se poskytne ve snížené výši. Ekologové tedy musí při souběhu podopatření AEKO s podporou v EZ počítat u nadstavbových titulů s vyšší sazeb dle Tab. 2.

Snížená dotace neplatí při souběhu opatření EZ na trvalých travních porostech s následujícími tituly podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů v AEKO (tj. díl půdního bloku může být současně zařazen v opatření EZ i AEKO a platba se poskytne v plné výši):

- Obecná péče o extenzivní louky a pastviny (sazba dotace ve výši 91 EUR/ha),
- Platba na výsledek (sazba dotace ve výši 148 EUR/ha).

V případě AEKO podopatření Zatravňování orné půdy se ekologickým zemědělcům na zatravňovaný DPB neposkytne dotace v ekologii, souběh tohoto podopatření s opatřením EZ tedy je možný, ale nikoliv souběh dotačních podpor. Totožně je tomu také v případě kombinace podpory opatření EZ a AEKO podopatření Biopásy, Ochrana čejky chocholaté a Druhově bohaté pokrytí orné půdy.

Souběh AEKO podopatření Integrovaná produkce (révy vinné, ovoce a zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor) s opatřením EZ je možný, nikoliv však na jednom dílu půdního bloku (souběh na odlišných DPB je možný – je však nutné dodržet pravidla pro souběh ekologického a konvenčního způsobu hospodaření, viz výše). S AEKO podopatřením Pěstování meziplodin není EZ kombinovatelné vůbec.

Složitým problémem je vzájemná kombinovatelnost různých dotačních zdrojů.

Obecně lze říci, že neplatí žádné omezení, které by bránilo kombinaci dotací na dílu půdního bloku v rámci přímých plateb²⁶ a opatřením EZ. Rovněž některé intervence plošného charakteru dle Strategie ekologického plánu SZP (Oblasti s přírodními a jinými omezeními, tzv. ANC²⁷, Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě²⁸, opatření Agrolesnictví²⁹) jsou s EZ kombinovatelné. Kombinovatelnost AEKO s opatřením Ekologické zemědělství je možná (vyjma Pěstování meziplodin), ale jak je již výše vysvětleno, při kombinaci se některé platby snižují z důvodu zabránění dvojímu financování, případně se podpora EZ při souběhu vůbec neposkytne. Umožněna je nově také kombinovatelnost s podopatřením Zlepšení stájového prostředí v chovu dojeného skotu pro dojnice a telata dojeného skotu do 2 měsíců věku³⁰.

²⁶ Přímé platby zahrnují: základní podporu příjmu pro udržitelnost, platbu pro malé zemědělce, doplňkovou redistributivní podporu příjmu pro udržitelnost, režimy pro klima a životní prostředí, doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce a podporu příjmu vázanou na produkci.

²⁷ Dříve LFA

²⁸ U kombinace opatření EZ a Natura 2000 dochází ke snížení platby EZ o 34 EUR/ha. Tento odpočet je z důvodu omezení hnojení v oblastech Natura 2000 dle obecně platných právních předpisů – viz kapitola 2.6.

²⁹ Dle nařízení vlády č. 140/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření agrolesnictví.

³⁰ Dle nařízení vlády č. 70/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření dobré životní podmínky zvířat.

3 Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin

Minimální požadavky pro používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin jsou další podmínky způsobilosti pro poskytování dotací. Pro zemědělce jsou tedy závazné v případě, že chtějí do opatření EZ vstoupit. Jak již bylo uvedeno dříve, jedná se o základní pravidla, za která zemědělcům nenáleží dotace, byť znamenají určité omezení hospodaření. Dle schématu (viz Obr. 2) se jedná o základní úroveň, tedy takzvanou běžnou zemědělskou praxi, která je dle své definice základem, od kterého se lze „odrazit“ a způsob hospodaření zlepšovat dle podmínek předpisů vyšší úrovně (zde již za úplaty). Tyto požadavky jsou žadatelé povinni dodržovat na celé výměře zemědělského podniku, a to bez ohledu na to, zda je daný DPB zařazen v EZ.

Kontroly minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Od roku 2023 jsou nově pravidla o stanovení minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin zařazena v nařízení vlády o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

Z hlediska principů ekologického zemědělství, kdy nejsou s výjimkou možného použití povolených přípravků na ochranu rostlin a hnojení statkovými hnojivy využívány jiné vstupy, se jedná spíše o teoretické požadavky. Přesto je na místě jejich výčet zopakovat.

Minimální požadavky pro použití hnojiv jsou v souladu s nitrátovou směrnicí³¹, jejíž vybrané požadavky jsou také součástí pravidel podmíněnosti. Podstatné tedy je, že tyto vybrané podmínky platí i pro zemědělské podniky, které se nacházejí i mimo zranitelné oblasti dusičnany. Pravidla podmíněnosti jsou totiž závazná pro všechny zemědělce, kteří požadují platbu v opatření EZ.

Všichni žadatelé o podporu v rámci EZ jsou povinni dodržet minimální požadavky pro použití hnojiv³²:

- dodržovat zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení,
- dodržovat zákaz pěstování erozně nebezpečných plodin na pozemcích s vysokou sklonitostí (na pozemcích se sklonitostí převyšující 7°, jejichž jakákoliv část se nachází ve vzdálenosti menší než 25 m od útvaru povrchových vod, se nesmí pěstovat kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója, slunečnice nebo čirok),

³¹ Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů. V ČR je implementována do tří národních předpisů (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, zákon o hnojivech č. 156/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

³² Dle nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů.

- dodržovat zákaz používání dusíkatých hnojivých látek (s výjimkou sklíditelných rostlinných zbytků) na zemědělskou půdu zaplavenou, přesycenou vodou, promrzlou nebo pokrytou sněhem,
- dodržovat rovnoměrné pokrytí pozemku při hnojení (nelze používat dusíkaté hnojivé látky, pokud způsob jejich užití nevede k rovnoměrnému pokrytí pozemku),
- dodržovat zákaz použití dusíkatých hnojivých látek na pozemcích s vysokou sklonitostí (na pozemcích s ornou půdou se sklonitostí převyšující 10° nebo s trvalým travním porostem se sklonitostí převyšující 12° se nesmí používat dusíkaté hnojivé látky, s výjimkou tuhých statkových a organických hnojiv, v případě orné půdy bez porostu zapravených do 24 hodin po jejich použití a přívodu dusíku ve výkalech a moči při pastvě hospodářských zvířat na pozemku). Požadavek se nevztahuje na ponechané sklíditelné rostlinné zbytky.

Minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin obsahují obecné zásady na jejich používání, požadavky na způsobilost pro nakládání s nimi, požadavky na jejich skladování a na vedení evidence. Všechny požadavky jsou stanoveny na základě platných národních právních předpisů.

Všichni žadatelé o podporu v rámci EZ jsou povinni dodržovat minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin³³:

- používat přípravky na ochranu rostlin pro profesionální uživatele získané od registrovaného distributora, nebo u kterých je držitelem povolení,

³³ Dle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- zajistit skladování přípravku určeného pro profesionální uživatele pouze pokud je obdržel od registrovaného distributora, nebo pokud je držitelem povolení.

Kromě uvedených minimálních požadavků musí žadatelé o podporu v opatření EZ splňovat i následující:

- v případě použití hnojiv vést evidenci hnojení v souladu se zákonem o hnojivech³⁴ (o množství, druhu a době jejich použití podle jednotlivých pozemků, plochin a let),
- v případě použití přípravků na ochranu rostlin vést záznamy o používání těchto přípravků v souladu s předpisem EU³⁵,
- uchovávat tyto evidence pro potřeby kontroly prokazující poskytnutí a užití dotace minimálně po dobu 10 let³⁶.

³⁴ Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulancích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, v platném znění.

³⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, v platném znění.

³⁶ Dle zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

4 Ovocné sady v EZ (S)

4.1 Úvod

Trvalé kultury tvoří zhruba 1,1 % výměry zemědělské půdy, která je obhospodařována ekologicky. Z celkové rozlohy trvalých kultur tvoří ovocné sady celkem cca 81 %, přičemž převažují (se 66 %) produkční ovocné sady, tedy sady intenzivní a ostatní, nad sady krajinnými (34 %) ³⁷. Tvorba dotačních podmínek pro podporu ekologických ovocných sadů má za sebou širokou diskuzi.

Cílem současného nastavení je jednoznačně oddělit produkční ovocné sady od sadů plnicích spíše mimoprodukční funkce.

Krajinnotvorné sady již nejsou v novém programovém období podporovány v rámci EZ, ale vzhledem k jejich důležité krajinotvorné a estetické funkci jejich podpora pokračuje také v programovém období od roku 2023, pouze je tato dotace nově zařazena v rámci agroenvironmentálně-klimatických opatření ³⁸. Pokud je na pozemku vymezen ekologicky významný prvek krajinnotvorný sad, o podporu jeho udržování se lze přihlásit i v novém programovém období mezi lety 2023–2027, ale prostřednictvím AEKO ³⁹.

³⁷ V roce 2022 byla celková výměra ekologicky obhospodařované půdy 575 464 ha, z toho 6 069 ha představovaly trvalé kultury. Ovocné sady (intenzivní a ostatní) s výměrou 3 258 ha a krajinnotvorné sady 1 675 ha (dle údajů z REP a MZe k 31. prosinci 2022).

³⁸ Dle nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

³⁹ Souběh však není umožněn s opatřením EZ dle nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství.

Dotace na ovocné sady v opatření EZ je tedy pro programové období 2023–2027 rozdělena podle charakteru sadu na:

- intenzivní sady – pouze vybrané druhy ovoce v intenzivních výsadbách,
- ostatní sady – bez omezení druhů v méně intenzivních výsadbách.

Ekologické zemědělství je systém trvale udržitelného způsobu hospodaření s minimálním využíváním vstupů. Hospodaření v sadech je v běžné praxi spojeno s používáním značného množství látek, které kontaminují životní prostředí. Pěstování ovoce v rámci systému ekologického zemědělství významným způsobem snižuje proti běžné praxi rizika kontaminace životního prostředí, a to jednak vyloučením řady přípravků na ochranu rostlin a minerálních hnojiv z používání, ale také dalšími vhodnými postupy a technologiemi. Zároveň jsou ekologické produkty lákavější pro zákazníky, neboť poptávka veřejnosti po šetrnějších postupech v zemědělství a zároveň i po kvalitnějších produktech v posledních letech neustále sílí. Z těchto důvodů je pěstování ovoce v ovocných sadech v režimu ekologického hospodaření podporováno také v programovém období 2023–2027.

4.2 Mechanismus platby

Opatření EZ se dělí na dvě podopatření, pro která jsou stanoveny také samostatné výše dotací, a to:

- přechod na ekologickou produkci,
- ekologická produkce.

Podpora je tedy poskytována jak zemědělcům, kteří do systému ekologického zemědělství vstoupili nově a nacházejí se

v období tzv. přechodu na ekologickou produkci, tak zemědělcům, kteří hospodaří ekologicky již delší dobu.

Délka přechodného období je u sadů stanovena na tři roky. Tato lhůta platí pro každý díl půdního bloku zvlášť podle toho, jak jsou pozemky zařazovány do systému ekologického zemědělství.

Aby mohla být na díl půdního bloku vyplacena dotace na přechodné období, musí být evidován v LPIS v režimu přechodu na ekologickou produkci od data podání žádosti o dotaci do 31. prosince, a zároveň nesmí mít v historii ani jeden kalendářní den (poslední tři roky nazpět před dnem 15. května příslušného kalendářního roku podání žádosti) více jak 50% překryv s výměrou, která již byla evidována v režimu ekologické produkce.

Pokud díl půdního bloku nespĺňuje výše uvedené podmínky, je možné na něj žádat o dotaci na ekologickou produkci.

4.2.1 Sazba dotace

Roční výše podpory na zemědělskou půdu s druhem **zemědělské kultury ovocný sad v režimu pro intenzivní sady činí:**

- **896 EUR/ha** v přechodu na ekologickou produkci nebo
- **850 EUR/ha** v ekologické produkci.

Roční výše podpory na zemědělskou půdu s druhem **zemědělské kultury ovocný sad v režimu pro ostatní sady činí:**

- **536 EUR/ha** v přechodu na ekologickou produkci nebo
- **510 EUR/ha** v ekologické produkci.

Sazba dotace byla stanovena na základě těchto předpokladů: Výpočet výše dotace u ovocných sadů je postaven na rozdílu v ekologické a konvenční produkci ovoce.

Rozdíl je generován tím, že zemědělci v EZ nemohou použít minerální hnojiva a syntetické prostředky na ochranu rostlin, což vede k nižšímu hektarovému výnosu. Zároveň však z důvodu nižší spotřeby těchto látek, tedy hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, dochází k úspoře nákladů. Zemědělci hospodařící v ekologickém systému v intenzivních sadech však mají vyšší náklady na pracovní síly, což je jim v dotaci kompenzováno. V ostatních sadech je zohledněn extenzivní způsob hospodaření. Tyto sady mají obecně širší spony a nižší náklady na obhospodařování související s nižší úrovní agrotechniky (obvykle celoplošné zatravnění s maximálně jednou až dvěma sečemi, omezené nebo úplně vyloučené hnojení, omezená potřeba prostředků na ochranu rostlin, omezení a nepravidelnost řezu). Ostatní sady však mají současně nižší výnos ovoce. V případě ekologických sadů je zahrnuta na základě šetření nižší realizovaná prodejní cena ekologické produkce, neboť i přes existenci cenové prémie nedosahuje certifikovaná produkce takové kvality, jako produkce v konvenčních sadech. Dále jsou uvažovány transakční náklady spojené s administrací v EZ (včetně povinnosti absolvovat školení jednou za období plnění víceletých podmínek) a náklady spojené s přechodem na certifikovaný režim EZ.

Intenzivním sadem se pro účely opatření EZ rozumí sad, ve kterém je rovnoměrně rozložená výsadba tvořená ušlechtilými odrůdami ovocných stromů v nízkých pěstitelských tvarech starších 3 let⁴⁰ nebo ušlechtilými odrůdami ovocných keřů. Nízkým pěstitelským tvarem se rozumí takový tvar ovocného stromu, který má maximální

⁴⁰ První tři roky od založení ovocného sadu může být požádáno o poskytnutí dotace na sady ostatní.

výšku kmene 150 cm; přičemž výška kmene se měří od povrchu země po první rozvětvení v korunce. Výsadba stromů tvořená pouze podnožemi bez naštěpované ušlechtilé odrůdy nebo tvořená pravokořenými stromy není možná.

Dotace pro intenzivní sady je poskytována pouze na díly půdních bloků se zemědělskou kulturou ovocný sad v LPIS a s vybranými druhy ovocných stromů nebo ovocných keřů ve stanovené minimální hustotě.

Žádat o poskytnutí dotace na intenzivní sad lze pouze na tyto druhy a v následující hustotě:

- **u jádrovín**, kam je řazena jablonoň a hruboš, minimálně 500 životaschopných jedinců⁴¹ na hektar produkční plochy,
- **u peckovin**, kam je řazena broskvoň, meruňka, slivoň švestka (kromě myrobalánu), slivoň obecná, slivoň renklóda, třešeň a višěň minimálně 200 životaschopných jedinců na hektar produkční plochy,
- **u ovocných keřů**, kam se řadí angrešt, maliník, ostružiník, rybíz (bílý, černý a červený) a brusnice chocholičnatá (kanadská borůvka) minimálně 2 000 životaschopných jedinců na hektar produkční plochy.

Intenzivní sad musí být veden v Registru sadů, který vede Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Produkční plochou se rozumí plocha sadu evidovaná v tomto registru, v členění na jádroviny, peckoviny nebo ovocné keře.

Ostatním sadem se pro účely opatření EZ rozumí ovocný sad, ve kterém je rovnoměrně rozložená výsadba tvořená ušlechtilými odrůdami ovocných stromů nebo ovocných keřů, přičemž se povoluje i výsadba pravokořených stromů ušlechtilých odrůd. Není však možná výsadba stromů tvořená pouze podnožemi bez naštěpované ušlechtilé odrůdy.

U ostatních sadů již nejsou definovány jednotlivé druhy jako v případě sadů intenzivních, ale také zde je stanovena podmínka minimální hustoty jedinců. U ovocných stromů musí mít díl půdního bloku se zemědělskou kulturou ovocný sad v LPIS minimálně 100 životaschopných jedinců na hektar produkční plochy.

U ovocných keřů je pro ostatní sady minimální hustota na dílu půdního bloku se zemědělskou kulturou ovocný sad v LPIS stanovena na 1 000 životaschopných jedinců na hektar produkční plochy.

Také ostatní sad musí být veden v Registru sadů. Produkční plochou se rozumí plocha sadu evidovaná v tomto registru v rozlišení na ovocné stromy nebo ovocné keře.

Sazba je vyplácena vždy v korunách, přičemž přepočítání se provádí podle směrného kurzu uveřejněného v posledním Úředním věstníku EU vydaném v kalendářním roce, který předchází roku, za který se dotace poskytuje.

4.3 Podmínky

4.3.1 Obecné podmínky dotace

Mezi společné a základní podmínky, které musí žadatelé o dotaci v opatření EZ splnit, patří:

- nejpozději k datu podání žádosti o poskytnutí být registrován jako osoba podnikající v ekologickém zemědělství,

⁴¹ Životaschopný jedinec je prokazatelně rostoucí strom nebo keř s ušlechtilou odrůdou ovocného druhu – není suchý, zlomený ani vyvrácený, není tvořen odumřelým kmenem či pařezem. Nesmí být mechanicky poškozený, ani silně poškozený okusem.

- být zařazen do opatření EZ (případně v prvním roce mít podanou žádost o zařazení), a zároveň mít zařazen i příslušný díl půdního bloku, na který žádáte o podporu,
- jednou za období plnění víceletých podmínek absolvovat školení zajišťované Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, za účelem rozšíření znalostí o nejvhodnějších způsobech hospodaření v ekologickém zemědělství; školení je nutné absolvovat nejpozději do konce čtvrtého roku plnění víceletých podmínek,
- hospodařit v souladu s pravidly podmíněnosti,
- hospodařit v souladu s podmínkami minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin,
- hospodařit v souladu s podmínkami vyplývajícími z ekologické legislativy⁴²,
- vést evidenci hnojení v souladu se zákonem o hnojivech⁴³,
- vést záznamy o používání přípravků na ochranu rostlin v souladu s předpisem EU⁴⁴

⁴² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulancích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, v platném znění.

⁴⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnice Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, v platném znění.

- uchovávat evidence pro potřeby kontroly minimálně po dobu 10 let⁴⁵.

Aby žadatel mohl podporu v opatření EZ pobírat, musí tedy být zemědělským podnikatelem a registrovaným ekologickým podnikatelem a musí obhospodařovat minimálně 0,5 ha zemědělské půdy⁴⁶ evidované v LPIS. Zároveň musí dodržovat pravidla podmíněnosti, minimální požadavky na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin. A nově se musí zúčastnit alespoň jednou za období plnění víceletých podmínek školení o vhodných praktikách v EZ.

4.3.2 Výběr podmínek ekologické legislativy

Základní ekologickou legislativu tvoří všeobecně platný evropský předpis (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, ve znění pozdějších předpisů) a náš národní doplňkový zákon o ekologickém zemědělství (zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů).

Níže uvedený výčet základních principů ekologického zemědělství není úplný a vztahuje se obecně k rostlinné produkci. Přesto obsahuje základní principy a požadavky na systém ekologického hospodaření vztahující se k rostlinné produkci.

Pravidla rostlinné výroby

Ekologické plodiny se pěstují v živé půdě nebo v živé půdě smíchané s materiály

⁴⁵ Dle zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ Zemědělskou půdu se zemědělskou kulturou trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, ovocný sad, vinice a chmelnice.

a produkty povolenými v ekologické produkci nebo jimi zúrodněné, spojené se spodní půdou a podložím. Veškeré používané způsoby rostlinné výroby zabraňují znečištění životního prostředí nebo jej snižují na minimum. Aby byly rostliny a rostlinné produkty považovány za ekologické produkty, musejí se pravidla produkce stanovená v nařízení EU uplatňovat na pozemcích během přechodného období v případě víceletých plodin jiných než pícein během období alespoň tří let před první sklizní ekologických produktů.

Původ rostlin včetně rozmnožovacího materiálu rostlin

- Pro produkci rostlin se používá pouze ekologický rozmnožovací materiál rostlin.
- Pro získání ekologického rozmnožovacího materiálu rostlin, který má být použit k produkci produktů jiných než rozmnožovacího materiálu rostlin, musí být matečná rostlina a případně další rostliny určené pro produkci rozmnožovacího materiálu rostlin pěstovány v souladu s nařízením EU v případě víceletých plodin po dobu alespoň jedné generace během dvou vegetačních období.
- Hospodářské subjekty při výběru ekologického rozmnožovacího materiálu rostlin upřednostní ekologický rozmnožovací materiál rostlin vhodný pro ekologické zemědělství.
- Ekologické šlechtitelské činnosti jsou při produkci ekologických odrůd vhodných pro ekologickou produkci prováděny za ekologických podmínek a zaměřují se na posílení genetické rozmanitosti, důvěru v přirozenou reprodukční schopnost, agronomickou výkonnost, odolnost vůči chorobám a přizpůsobení se různým místním půdním a klimatickým podmínkám.

- V případě používání rozmnožovacího materiálu rostlin z přechodného období nebo z konvenční produkce je třeba obdržet před výsevem nebo výsadbou plodin povolení používat rozmnožovací materiál. To se uděluje pouze jednotlivým uživatelům vždy na jednu sezónu a příslušný orgán odpovědný za povolování sestaví seznam množství povoleného rozmnožovacího materiálu rostlin.
- Pokud není dostupné ekologické osivo/sadba, což lze zjistit z databáze osiv pro ekologické zemědělství⁴⁷, je možné použít nemořené konvenční osivo. Použití je nicméně možné pouze pokud k jeho použití je před jeho výsevem/výsadbou udělena výjimka od Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského, Odboru osiv a sadby.

Hospodaření s půdou a hnojení

- Při ekologické rostlinné produkci se využívají způsoby obdělávání a pěstitelské postupy, které zachovávají nebo zvyšují obsah organických látek v půdě, zvyšují stabilitu půdy a její biologickou rozmanitost a předcházejí zhutnění a erozi půdy.
- Úrodnost a biologická aktivita půdy se udržuje a zvyšuje v případě víceletých plodin jiných než pícnin, využíváním krátkodobých plodin a luštěnin využívaných jako zelené hnojivo a využíváním rozmanitosti rostlin.
- Používáním statkových hnojiv či organických složek, pokud možno kompostovaných. Lze používat pouze hnojiva a pomocné půdní látky, které byly povoleny pro použití v ekologické produkci, a to pouze v nezbytné míře. Celkové množství

statkových hnojiv nesmí přesáhnout 170 kg dusíku ročně na hektar zemědělsky využívané půdy.

- Provozovatelé zemědělských podniků mohou za účelem rozmetání přebytečných statkových hnojiv z ekologických produkčních jednotek uzavřít písemné dohody o spolupráci výhradně s provozovateli jiných zemědělských podniků, které dodržují pravidla ekologické produkce.
- Pro zlepšení celkového stavu půdy nebo zvýšení dostupnosti živin v půdě nebo plodinách lze použít přípravky z mikroorganismů.
- K aktivaci kompostu lze použít vhodné přípravky na bázi rostlin a přípravky z mikroorganismů.
- Biodynamické přípravky se používat mohou.
- Minerální dusíkatá hnojiva se používat nesmějí.

Ochrana před škodlivými organismy a plevele

- Prevence škod způsobených škodlivými organismy a plevele je založena především na ochraně prostřednictvím přirozených nepřátel, volby druhů, odrůd a heterogenního materiálu, střídání plodin, pěstitelských technik, jako je biofumigace, mechanických a fyzikálních metod, a termických procesů, jako je solarizace a v případě chráněných plodin mělké propařování půdy (maximálně do hloubky 10 cm).
- Pokud rostliny nemohou být před škodlivými organismy náležitě chráněny pomocí těchto opatření, nebo pokud je zjištěno ohrožení plodiny, lze použít pouze produkty a látky povolené pro použití v ekologické produkci, a to pouze v nezbytné míře.

⁴⁷ Dostupné na <https://eagri.cz/public/web/ukuzuz/portal/osivo-a-sadba/ekologicke-osivo/vyjimky-na-pouziti-konvencniho-osiva-v-prehled-eko-osiv.html>.

- V souvislosti s produkty a látkami používanými v pastích nebo jiných, než feromonových rozprašovačích musí pasti nebo rozprašovače bránit uvolnění produktů a látek do životního prostředí a jejich kontaktu s pěstovanými plodinami. Všechny pasti, včetně feromonových, musí být po použití sebrány a bezpečně zlikvidovány.

Produkty používané k čištění a dezinfekci

- K čištění a dezinfekci se v rostlinné výrobě používají pouze čisticí a desinfekční produkty povolené pro použití v ekologické produkci.

Povinnost vést záznamy

- **Hospodářské subjekty** mají povinnost vést záznamy o dotčených pozemcích (včetně aplikovaných hnojiv, přípravků na ochranu rostlin) a objemu sklizně.

4.3.3 Specifické dotační podmínky pro poskytnutí dotace na sady

Podpora je poskytována na díl půdního bloku s druhem zemědělské kultury ovocný sad (označení v LPIS je S).

Podmínky pro intenzivní sady

Péče o meziřadí a příkmený pás v ovocném sadu

- Zajistit bylinný pokryv meziřadí⁴⁸. Černý úhor v meziřadí není přípustný.
- Neprodukovat v prostoru meziřadí a příkmeného pásu⁴⁹ zemědělské plodiny.

⁴⁸ Meziřadím se rozumí plocha sadu sloužící k ošetřování sadu, pohybu techniky a ostatním agrotechnickým operacím.

⁴⁹ Příkmeným pásem se rozumí plocha pod stromy a keři, která běžně neslouží k pohybu mechanizace.

- Provést nejpozději do 31. srpna mechanickou údržbu⁵⁰ meziřadí a příkmeného pásu. V případě seče zajistit odklizení biomasy do stejného termínu.
- Neprovádět na dílu půdního bloku intenzivního sadu pastvu zvířat.

Péče o stromy/keře v sadu

- Provádět každoročně do 15. srpna pravidelný řez za účelem prosvětlení korun ovocných stromů a keřů.
- Při dosadbě nových stromů zajistit oporu a ochranu proti okusu zvěří.

Produkce ze sadu

- Sklidit a odvézt do 30. listopadu produkci ovoce z daného dílu půdního bloku.
- Prokázat u každého pěstovaného ovocného druhu minimální úroveň vlastní produkce ovoce na hektar. Referenční hodnoty činí:
 - 5 t/ha u jabloně,
 - 4 t/ha u hrušně,
 - 2 t/ha u slivoní,
 - 1 t/ha u broskvoně, meruňky, třešně a višně,
 - 0,5 t/ha u angreštu, maliníku, ostružiníku, rybízu a brusnice (kanadské borůvky).
- Výši sklizené produkce za daný rok doložit na SZIF nejpozději do 31. ledna následujícího roku.
 - Na SZIF se dokládá formulář pro objem vlastní produkce a záznamy o rostlinné produkci k příslušným dílům půdních bloků.

Preventivní postupy

- Sledovat, zaznamenávat a vyhodnocovat v období od 1. března do 30. září

⁵⁰ Je povolena seč, mulčování, válení nebo lámaní travního porostu. V případě mulčování neplatí povinnost odklidit namulčovanou biomasu.

meteorologické prvky o teplotě, vlhkosti vzduchu a ovlhčení listů.

- Ke sledování těchto meteorologických prvků může žadatel využít technická zařízení jako srážkoměr a maximo-minimální teploměr, měřič teploty a vzdušné vlhkosti nebo meteorologickou stanici.

Zapsat je potřeba zejména tyto údaje:

- datum měření,
- díl půdního bloku, ke kterému se měření vztahuje,
- minimální a maximální denní teplota (ve °C),
- průměrná vlhkost vzduchu (v %); jestliže přístroj neuvádí průměrnou vlhkost vzduchu, zaznamená se vlhkost vzduchu zjištěná v průběhu sledovaného dne s uvedením hodiny měření,
- doba ovlhčení listů (v hodinách).
- Sledovat, zaznamenávat a vyhodnocovat v období od 1. března do 30. září výskyt škůdců.
 - Ke sledování výskytu škůdců je potřebná alespoň jedna z těchto pomůcek:
 - feromonové lapače,
 - leповé desky,
 - světelné lapáky,
 - nasávací a zemní pasti,
 - zařízení ke sklepávání škodlivých organismů,
 - optické vodní lapače.
 - Lze také využít meteorologickou stanici vybavenou technologií stanovení efektivní sumy teplot a prahových hodnot pro sledování výskytu škodlivých organismů.
 - O sledování škůdců je rovněž nutné vést záznamy, kde se uvádí zejména tyto údaje:
 - datum,

- díl půdního bloku,
- ovocný druh,
- použitý prostředek pro sledování výskytu škodlivých organismů,
- zjištěný škůdce.
- Oba typy záznamů, tedy o sledování klimatických ukazatelů a o výskytu škůdců, musí obsahovat vyhodnocení zjištěných údajů a popis přijatých opatření.
- Záznamy o sledování meteorologických prvků a výskytu škodlivých organismů uchovávat po dobu 10 let.

Podmínky pro ostatní sady

Péče o meziřadí a příkmenný pás v sadu

- Provést nejpozději do 31. srpna mechanickou údržbu nebo pastvu bylinného pokryvu meziřadí a příkmenného pásu. V případě seče zajistit odklizení biomasy do stejného termínu. Při pastvě musí být stromy nebo keře zajištěny proti poškození hospodářskými zvířaty.

Péče o stromy/keře v ovocném sadu

- Provádět každoročně do 15. srpna pravidelný řez za účelem prosvětlení korun ovocných stromů a keřů.
- Při dosadbě nových stromů zajistit oporu a ochranu proti okusu zvířel. U stromů, které jsou svojí velikostí přirozeně a dostatečně chráněny, postačí k zajištění jejich ochrany adekvátní organizace pastvy.
- Nepoškodit ovocné stromy nebo keře v případě produkce jiných zemědělských plodin v meziřadí.
- Při pastvě musí být stromy nebo keře zajištěny proti poškození hospodářskými zvířaty.

Produkce ze sadu

- Sklidit a odvézt do 30. listopadu produkci ovoce z daného dílu půdního bloku.

- Prokázat u převládajícího ovocného druhu minimální úroveň vlastní produkce ovoce na hektar. Výše produkce se tedy prokazuje pouze u druhu převládajícího podle výměry. Referenční hodnoty činí:
 - 1 t/ha u jabloně a u hrušně,
 - 0,7 t/ha u broskvoně a meruňky,
 - 0,5 t/ha u slivoní, višní a třešní,
 - 0,4 t/ha u angreštu a rybízu,
 - 0,3 t/ha u maliníku, ostružiníku a brusnice (kanadské borůvky),
 - 1 t/ha u ostatních stromů (v případě sklizně surového květu bezu černého použít přepočítávací koeficient 6:1 (bobule:květ),
 - 0,5 t/ha u ostatních keřů.
- Výši sklizené produkce za daný rok doložit na SZIF nejpozději do 31. ledna následujícího roku.
 - Na SZIF se dokládá formulář pro objem vlastní produkce a záznamy

o rostlinné produkci k příslušným dílům půdních bloků.

- Výše produkce se nemusí prokazovat u sadů ovocných stromů v prvních 3 letech od založení sadu a u sadů ovocných keřů do 1 roku od založení.

4.4 Evidence a výkazy

Ekologické zemědělství není jen pracnější, ale je i administrativně náročnější. Každoroční kontrola ze strany žadatelem zvolené certifikační a kontrolní organizace vyžaduje různé evidence jako podklad pro kontrolu správného provádění ekologických postupů. Kontrolní organizace zveřejňují na svých webových stránkách vzory a návody, co si ke kontrole připravit. Legislativa stanovuje obsah jednotlivých evidencí, nikoliv jejich přesný vzor. Je nutné pamatovat, že každou změnu na ekofarmě ve smyslu navýšení výměry pozemků, zařazení nového

chovu zvířat nebo změny činnosti (např. výroba nových produktů), je potřeba nahlásit vybrané kontrolní organizaci.

Záznamy by měly být aktualizované a přehledné tak, aby bylo možné použít je jako podklad pro kontrolu plnění požadavků legislativy pro ekologické zemědělství.

Každá ekologická farma musí mít pro kontrolu vypracovaný **popis podniku**, včetně map, s uvedením praktických opatření, která mají být přijata ke snížení rizika kontaminace látkami a produkty, které nejsou v ekologickém systému povoleny. Tento popis farmy by měl být každoročně aktualizován. Pokud žadatel hospodář souběžně v ekologickém a konvenčním režimu, musí tento popis obsahovat také konvenční část. U konvenční výroby je potřeba si připravit vnitřní opatření o vedení záznamů. Inspekci podléhá také konvenční jednotka!

Každý kontrolní orgán má rovněž právo nahlížet do **účetních dokladů a záznamů** (včetně ověření certifikátů dodavatelů). Zejména důležité je to u zemědělců, kteří po uplynutí přechodného období již produkují bioprodukty.

Pokud byla v daném roce žadateli udělena výjimka z pravidel ekologického zemědělství na základě podané žádosti o udělení výjimky na použití konvenčního osiva a sadby (podává se prostřednictvím elektronického formuláře na Portálu farmáře), pak při kontrole tento žadatel předkládá i **rozhodnutí o udělení této výjimky** včetně návěsek nakoupeného osiva či sadby. Kontrole předkládá také rozhodnutí o udělení ostatních výjimek (vazné ustájení skotu v malých zemědělských podnicích, zásahy na zvířatech, katastrofické události, nákup konvenčních drůbeže, nákup konvenčních savců, zkrácení přechodného období, použití vitaminů).

Mezi evidence, které musí zemědělci vést a zároveň je předkládat kontrolnímu orgánu, patří:

- **evidence o pozemcích**, kde budou tyto informace:
 - zařazení pozemku (druh zemědělské kultury),
 - výměra,
 - datum zahájení přechodného období,
 - identifikace pozemku (kód a čtverec DPB),
 - popis provedených operací (datum, druh, zda byla provedena službou),
 - sklizené množství,
- **osevní plán**,
- **skladová evidence** (sklizeň a nákup za předchozí rok, záznamy o čištění skladů, stáji a technologických zařízení, včetně dohledatelnosti a identifikaci účinné látky),
- **evidence použitých hnojiv, pomocných látek, rostlinných biostimulantů, substrátů, upravených kalů a sedimentů**, která bude obsahovat tyto údaje⁵¹:
 - číslo DPB,
 - výměra pozemku,
 - název plodiny, druh, odrůda a užitkový směr,
 - plocha pěstované plodiny v hektarech,
 - datum výsevu nebo sadby a datum sklizně nebo zapravení,
 - průměrný výnos v tunách na hektar,
 - datum použití hnojiva, datum jeho zapravení,
 - výměra hnojené plochy,
 - specifikace hnojiva (druh, název),
 - celková a průměrná dávka,
 - průměrný přívod živin v použitém hnojivu,

⁵¹ Dle přílohy č. 2 vyhlášky č. 377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv.

- název použitých pomocných půdních látek, rostlinných biostimulantů, substrátů, hnojiv se stopovými živinami a jejich průměrná dávka.
- **evidence použitých přípravků na ochranu rostlin**, která bude obsahovat tyto informace:
 - identifikace místa aplikace přípravku,
 - ošetřovaný objekt, plodina a specifikace – výměra, rozsah, velikost, množství,
 - datum aplikace,
 - specifikace přípravku,
 - údaje k aplikaci – způsob aplikace,
 - celkové aplikované množství,
 - účel aplikace,
- **evidence o čištění pracovních strojů.**

Z hlediska vnějších vstupů (tj. nakupovaných osiv, hnojiv, přípravků na ochranu rostlin atd.) musí být zemědělci schopni doložit:

- co nakoupili/přijali včetně uvedení původu – konvenční, z přechodného období, ekologický,
- odkud a v jakém množství nakoupili/přijali,
- kde, kdy a kolik bylo použito/aplikováno.

Z hlediska výstupů z farmy (tj. prodávané produkty, krmiva atd.) musí být schopni doložit:

- co bylo prodáno, v jakém množství a kam.

Z hlediska skladových zásob musí být schopni doložit:

- množství skladovaných zásob (u vlastních produktů množství před zahájením zpracování a po něm).

U rostlinné výroby mezi základní záznamy patří:

- datum vstupu do přechodného období, popřípadě i záznam o tom, kdy naposledy před vstupem do ekologického systému bylo na pozemek aplikováno hnojivo/přípravek na ochranu rostlin, které nejsou v ekologickém zemědělství povoleny,
- použití osiva a sadby – kolik, kdy a původ (z ekologického zemědělství/z konvenčního zemědělství na výjimku),
- historie výroby na dílu půdního bloku – co bylo pěstováno (datum výsevu) a sklíženo (datum sklizně), v jaké kvalitě (ekologická nebo konvenční produkce, z období přechodu) a kolik bylo sklíženo (průměrný výnos),
- použití hnojiv – kdy, kolik, kde a čím se hnojilo,
- použití přípravků na ochranu rostlin a jiných způsobů kontroly škodlivých organismů – kdy, kolik, kam a čím/jak se porost ošetřoval.

4.5 Nejčastější chyby

Z hlediska porušení dotačních podmínek se u sadů nejčastěji vyskytují následující pochybení:

- Prokázání povinného minimálního množství vlastní produkce.
 - Jak u intenzivních, tak u ostatních sadů je podmínkou nejpozději do 31. ledna doložit elektronicky prostřednictvím Portálu farmáře na SZIF formulář s uvedením výše celkového výnosu ovoce za předchozí rok. Doložení se v ostatních sadech týká pouze převládajícího druhu ovocných stromů/keřů dle výměry.
 - Pozor – nově je u intenzivních sadů povinnost dokládat minimální úroveň

vlastní produkce ovoce ze všech ovocných druhů!

- Pro poskytnutí plné výše dotace je nezbytné prokázat minimální výši výnosu stanoveného legislativou.
 - Pokud je produkce ovlivněna např. průběhem počasí (mráz, záplavy, vítr, sucho nebo naopak nadměrné srážky apod.) a je zřejmé, že splnění podmínky minimálního výnosu je ohroženo, lze na SZIF podat ohlášení zásahu vyšší moci, aby se zamezilo porušení podmínky a vzniku sankce. Jedná se o tzv. vážnou přírodní katastrofu způsobenou abiotickými činiteli bez zavinění zemědělce. Toto je uznáno za podmínky, že zásah vyšší moci je podán přes Portál farmáře, prostřednictvím formuláře „Ohlášení vyšší moci – výjimečných okolností“. K ohlášení je vhodné přiložit také doklady prokazující ohlašovanou skutečnost, např. potvrzení pojišťovny, doklad příslušného orgánu, který danou skutečnost potvrdí (sdělení Českého hydrometeorologického ústavu, ČHMÚ), notářské osvědčení o stavu věci apod. V některých případech je možné využít kontrolu na místě prostřednictvím OPŽL⁵² (Protokol o kontrole skutečného stavu porostu či budov po přírodní katastrofě).
 - V případě poškození nadměrnými srážkami je nutné doložit potvrzení ČHMÚ o úhrnu srážek za předešlé dva měsíce. Také u poškození přívalovými srážkami se dokládá potvrzení ČHMÚ o úhrnu srážek.
 - Stejně lze postupovat i při významném poškození sadu škůdci nebo chorobami. V takovém případě se dokládá potvrzení ÚKZÚZ (státní rostlinolékařské správy) o stavu porostu.
- Údržba versus neúdržba v ovocném sadu.

⁵² Oddělení pro příjem žádostí a LPIS místně příslušného regionálního odboru SZIF.

- U všech typů ovocných sadů je povinná údržba sadu do 31. srpna. Hlavní rozdíly jsou v tom, že:
 - u intenzivních sadů se nesmí pást a v meziřadí musí být bylinný pokryv (nelze pěstovat jiné tržní plodiny nebo mít černý úhor), údržbu je možné provádět sečí s odklizem biomasy, mulčováním, válením nebo lámáním travního porostu;
 - u ostatních sadů lze provádět údržbu i pastvou a také lze produkovat v meziřadí jiné plodiny.

Z hlediska porušení pravidel opatření Ekologické zemědělství⁵³ patří mezi nejčastěji se vyskytující pochybení následující:

- absence výjimky pro použití konvenční sadby před výsadbou,
- použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin. V souvislosti s tímto porušením je nutné upozornit na povinnost ekologických zemědělců, kteří obhospodařují pozemky v sousedství s konvenčními zemědělci, provést vhodná opatření, která sníží riziko škodlivých vlivů na ekologicky obhospodařované pozemky. Mezi tato opatření patří zejména výsadba živých plotů, větrolamů, pásů zeleně, izolačních travnatých pásů nebo zřizování cest.
- V této souvislosti je také zásadní změna od roku 2023, tedy umožnění souběhu konvenční a ekologické produkce. Není tedy nutné provádět opatření snížení rizika škodlivých vlivů pouze vůči sousedům, ale samozřejmě je nutné splnit také pravidla, která jsou pro případ souběhu nastavena. Je nutné pečlivě

odlišovat produkci, uchovávat ji odděleně apod. Podrobněji je tato problematika vysvětlena v kapitole 2.3.

Častým pochybením je také podávání žádosti o daný režim hospodaření. Pokud chce žadatel vstoupit s pozemky, které má v den podání jednotné žádosti v přechodném období, ale v průběhu kalendářního roku již dojde k jejich „překlopení“ do režimu ekologické produkce, musí podávat žádost právě o režim ekologické produkce, nikoliv na přechodné období.

⁵³ Za porušení pravidel ekologického zemědělství může být ve správním řízení udělena pokuta. Z výše udělené pokuty se pak odvíjí výše sankce u dotací v opatření EZ.

5 Použitá literatura

Evropská legislativa (dostupné na www.eur-lex.europa.eu)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2115/2021 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 ze dne 2. prosince 2021 o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1172 ze dne 4. května 2022, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, pokud jde o integrovaný administrativní a kontrolní systém v oblasti společné zemědělské politiky a uplatňování a výpočet správních sankcí v souvislosti s podmíněností.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnanem ze zemědělských zdrojů. V ČR je implementována do tří národních předpisů (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programem, zákon o hnojivech č. 156/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Národní legislativa (dostupné na www.eagri.cz/public/web/mze/legislativa/)

Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulancích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, v platném znění.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství.

Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 43/2018 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti zemědělcům.

Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů.

Dokumenty zpracované Ministerstvem zemědělství

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023–2027.

Program rozvoje venkova 2014–2020.

Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2021, ISBN 978-80-7434-615-6.

Ročenka 2020 – Ekologické zemědělství v ČR, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7084-633-0.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-646-0.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství ve znění pozdějších předpisů, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-641-5.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách

provádění agroenvironmentálních opatření, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-645-3.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 330/2019 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-640-8.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření a k provádění nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2023, ISBN 978-80-7434-710-8.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2023, ISBN 978-80-7434-718-4.

VEJVODOVÁ, Anna. *Orná půda: informační materiál pro zemědělce*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. ISBN 978-80-7434-306-3.

Ostatní dokumenty

Česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace KEZ o.p.s. (<https://www.kez.cz/>)

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců (<https://pro-bio.cz/>)

ABCERT AG, organizační složka (www.abcert.cz)

Biokont CZ, s.r.o. (www.biokont.cz)

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o. (www.bureauveritas.cz)

Statistické šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2022

Registr ekologických podnikatelů, dostupné na <https://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/>

Konzultace a poděkování

Informace obsažené v brožuře vychází z konzultací a materiálů od následujících odborníků:

Kateřina Urbánková, Petr David – PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Jan Dehner – KEZ o.p.s.

David Kuna, Klára Novotná, Josef Makovský – Ministerstvo zemědělství ČR

Poznámky:

Vydalo Ministerstvo zemědělství

Autoři fotografií:

Michaela Čapková, Denisa Nechanská, Klára Novotná

ISBN 978-80-7434-725-2

Praha 2023

